

Nr 226.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående anslag till uppförande av nya byggnader för folkskoleseminariet i Lund m. m.; given Stockholms slott den 14 april 1917.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen att

dels av det till uppförande av erforderliga byggnader för folkskoleseminariet i Lund av 1916 års riksdag beviljade tilläggsanslaget å 127,000 kronor anvisa på *extra stat* för år 1918 återstoden, 97,000 kronor;

dels ock, utöver de till uppförande av omförmälda byggnader förut beviljade anslagen å tillhoppa 784,000 kronor, för samma ändamål anvisa på *extra stat* för år 1918 ytterligare ett belopp av 182,200 kronor;

med rätt för Kungl. Maj:t att låta förskottsvis under år 1917 av tillgängliga medel utanordna erforderlig del av de på 1918 års stat anvisade anslagsbeloppen.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Alexis Hammarström.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 april 1917

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern SWARTZ,
Statsråden: VON SYDOW,
STENBERG,
FALK,
HAMMARSTRÖM,
MÅRTEN ERICSSON,
ÅKERMAN,
CARLESON,
HANS ERICSON,
DAHLBERG.

Departementschefen, statsrådet Hammarström anförde:

Anslag till
uppförande
av nya bygg-
nader för
folkskolese-
minariet i
Lund m. m.

Riksdagen beslöt år 1913 att till uppförande i huvudsaklig överens-
stämmelse med för ändamålet uppgjorda ritningar och förslag av erfor-
derliga byggnader för folkskoleseminariet i Lund bevilja ett anslag av
657,000 kronor. Av detta anslag anvisades på extra stat för år 1914
200,000 kronor. för år 1915 likaledes 200,000 kronor, för år 1916 125,000
kronor och för år 1917 återstoden, 132,000 kronor. Då det emellertid på
grund av inträffade prisstegringar visade sig omöjligt att för det anslagna
beloppet få ifrågavarande byggnadsarbete utfört, beviljade 1916 års riks-
dag på Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (proposition nr 136)
utöver förutnämnda anslag å 657,000 kronor ytterligare 127,000 kronor
för samma ändamål och anvisade därav på extra stat för år 1917 ett be-
lopp av 30,000 kronor.

När min företrädare i statsrådsämbetet den 13 januari 1917 hade att för
Kungl. Maj:t anmäla de frågor, som tillhörde regleringen av riksstatens åttonde

huvudtitel för år 1918, erinrade han till statsrådsprotokollet över ecklesiastik-ärenden för nämnda dag, punkten 170, att på grund av rådande förhållanden nya svårigheter för byggnadsfrågans slutliga lösning yppat sig. Enligt vad överintendentsämbetet i skivelse den 25 juli 1916 meddelat, hade nämligen icke någon av de anbudsgivare, som tillförene avgivit anbud å utförandet av byggmästeriarbetena samt arbetena med anordnande av värmeledning ävensom gas-, vatten- och avloppsledningar för nämnda bygge, stått fast vid de gjorda anbuden, och då dessa arbeten sedermera på nytt utbjudits å entreprenad, hade de därefter inkomna anbuden uppgått till en summa, som tillsammans med kostnaderna för elektrisk installation, administration, ritningar och oförutsedda utgifter, å vilka poster någon ökning icke beräknats, med omkring 80,000 kronor överstege de av riksdagen beviljade anslagen. Då överintendentsämbetet ingått med anmälan härom, hade ämbetet tillika uttalat, att ytterligare stegring å såväl materialpris som arbetskostnad torde vara att förvänta under viss tid framåt.

Förre departementschefen anförde vidare, att med hänsyn till den fara för lärares och elevers hälsotillstånd, som användningen av de nuvarande hälsovådliga lokalerna måste anses medföra, det syntes nödvändigt att förhindra, att den synnerligen behövligen nybyggnadens påbörjande uppsköttes utöver vad sistlidna riksdag vid medels beviljande avsett. Då det därjämte måste vara önskvärt att förekomma än ytterligare fördyring åtminstone av den förnämsta delen av bygget, syntes bästa utvägen i det läge, vari ärendet till följd av de utomordentliga tidsförhållandena kommit, vara att antaga det inkomna anbudet å byggmästeriarbetena och att sätta dessa arbeten i gång. Detta syntes så mycket angelägnare, som i ärendet jämväl blivit upplyst, att det med hänsyn till hotande fara för arbetslöshet i Lund under vintern 1916—1917 vore synnerligen önskvärt, att ifrågavarande byggnadsföretag bleve snarligen påbörjat. Med anledning härav hade Kungl. Maj:t genom beslut den 29 augusti 1916 anbefallt överintendentsämbetet att tills vidare, och intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnade, i samråd med seminariets rektor gå i författning om utförande allenast av byggmästeriarbetena å de för seminariet erforderliga byggnaderna, med undantag därvid av rektorsbostaden, för en kostnad av högst 636,200 kronor jämte erforderligt belopp för administration, ritningar m. m. Enligt vad departementschefen inhämtat, hade berörda arbeten omedelbart därefter blifvit påbörjade.

Till vilken slutsumma kostnaden för de övriga arbetenas utförande komme att uppgå, vore, efter vad departementschefen den 13 januari 1917 ytterligare omförmälde, då föremål för ny utredning och kunde således icke angivas, förrän sagda utredning hunnit avslutas. Det syntes antagligt, att vissa

delar av sistnämnda arbeten icke kunde komma till utförande förrän i början av år 1919 och att till följd därav en del av de för ändamålet behövligen medlen icke behövde anvisas förrän på 1919 års stat. Under sådana förhållanden vore det tillräckligt, om ett belopp å 97,000 kronor, motsvarande den ännu ej anvisade delen av det år 1916 beviljade anslaget, beräknades på 1918 års stat.

I statsverkspropositionen föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på proposition angående anslag till slutförande av folkskoleseminariets i Lund nybyggnad, för byggnadsföretaget beräkna på extra stat för år 1918 ett belopp av 97,000 kronor.

Den ytterligare utredning rörande kostnaderna för arbetets fullbordande, som ansetts kunna under rådande förhållanden åstadkommas, föreligger numera i form av dels en skrivelse från överintendentensämbetet, dagtecknad den 16 januari 1917, dels ock vissa under hand från ämbetet inkomna meddelanden.

I sin skrivelse den 16 januari 1917 anför ämbetet följande:

För de egentliga byggnadsarbetena — med undantag av rektorsbostaden — hade numera uppgjorts kontrakt med entreprenör, vilket kontrakts summa slutade på	kronor 634,400: —
> återstående arbeten å huvudbyggnaden eller för värmeledning samt gas-, vatten- och avloppsledningar jämte elektrisk belysning kunde, med hänsyn till de snart sagt dagligen i stegring stadda materialprisen, någon kostnadsberäkning i vanlig mening och med anspråk på tillförlitlighet, utan att bliva orimligt höga, icke under dessa tider uppgöras, vadan ämbetet blott ansåge sig kunna hemställa, att för ifrågavarande arbeten måtte äskas nedannämnda belopp, nämligen:	
> värmeledning.....	> 105,500: —
> gas-, vatten- och avloppsledningar	> 82,000: —
> elektriska ledningar	> 46,800: —
varjämte det för arkitekt- och kontrollantarvoden samt oförutsedda händelser m. m. tidigare avsedda belopp borde upptagas till	> 60,000: —
	<hr/> Summa kronor 928,700: —

och då redan för bygget i fråga funnes tillgängligt ett belopp av ... kronor 784,000: —
 skulle förty av riksdagen behöva för seminarieanläggningens i Lund fullständigande utan rektorsbostad begäras ytterligare ..... kronor 144,700: —

Prövade Kungl. Maj:t lämpligt att jämväl rektorsbostad nu samtidigt uppfördes, ställde sig ovannämnda siffror på följande sätt:

Redan avslutat kontrakt om byggnadsarbeten, slutande å	kronor 634,400:—
Uppförande av rektorsbostad enligt avgivet, till den 15 juni 1917 stående och ämbetets skrivelse vidlagt anbud av entreprenören för övriga byggnadsarbeten vid seminariet.....	» 48,200:—
för värmeledning.....	» 115,000:—
» gas-, vatten- och avloppsledningar	» 87,000:—
» elektriska ledningar	» 50,000:—
» oförutsedda händelser, arvoden m. m.....	» 60,000:—
	<hr/>
	Summa kronor 994,600:—

Och då nuvarande tillgången, såsom nämnts, utgjorde..... kronor 784,000:—
skulle i detta fall behöva av riksdagen vidare äskas ..... kronor 210,600:—

I detta sammanhang hade överintendentsämbetet velat framhålla, att, därest Kungl. Maj:t skulle, för arbetenas i fråga fortsättande på ena eller andra sättet, till riksdagen avlåta proposition om ytterligare tilläggsanslag i enlighet med någotdera av ämbetets förslag och sådant anslag skulle vara av riksdagen anvisat och ställt till ämbetets disposition, samt det skulle visa sig, att de av ämbetet angivna omkostnadsbelopp vore vid tiden för samma arbetens utförande högre än som då tarvades, ämbetet ansåge sig förpliktat att till statsverket återleverera vad för samma ledningars verkställande icke varit behöfligt och icke använda sagda belopp för andra om än önskvärda arbeten vid bygget.

Vid överintendentsämbetets skrivelse, som inkom till ecklesiastikdepartementet den 5 februari 1917, var fogat skriftligt, den 31 januari 1917 dagtecknat anbud av byggmästaren Nils Dahlqvist i Malmö att enligt föreliggande ritningar och arbetsbeskrivning uppföra rektorsbostaden vid seminarieanläggningen i Lund för ett pris av 48,200 kronor, vilket anbud skulle vara gällande till den 15 juni 1917.

Beträffande byggnadsarbetets fortsatta bedrivande har chefen för överintendentsämbetet i en den 17 mars 1917 dagtecknad promemoria meddelat följande:

Enligt kontrakt av den 12 september 1916 med entreprenören angående utförande av de egentliga byggnadsarbetena skall byggnaden i sin helhet vara fullt färdig den 1 juli 1918, och är avsikten, att inflyttning omedelbart därefter skall äga rum, så att höstterminen kan i vanlig tid börja i den nya byggnaden.

För arbetenas normala bedrivande i enlighet härmed erfordras, dels att byggnaden är under tak under hösten 1917 och dels att värmeledningsarbetena igångsättas så tidigt på hösten, att byggnaden under vinterns lopp, med hjälp av värmeledningen, hinner ordentligt uttorkas.

Om framställning angående ökat anslag ej göres förr än hos 1918 års riksdag, kommer byggnadens färdigställande givetvis att framflyttas ett helt år, vilket bland annat medför, att lärare och elever under ytterligare ett år måste använda de synnerligen otjänliga och i viss mån hälsofarliga nuvarande lokalerna. Nybyggnaden

kommer givetvis heller icke att fara så väl av att få stå halfvärdig och utan uppvärmning under ett år, varjämte man riskerar, att arbetet i sin helhet kommer att ytterligare fördyras.

Med avseende å vad överintendentensämbetet i sin förberörda skrivelse yttrat angående kostnaderna för värmeledning samt gas-, vatten- och avloppsledningar jämte elektrisk belysning, har ämbetet under hand anmodats att i sagda avseende inkomma med de ytterligare upplysningar, som kunde stå till buds. Med anledning härav har från ämbetet inkommit ett av ingenjören Hugo Theorell avgivet, den 8 mars 1917 dagtecknat yttrande av följande innehåll:

Kostnaden för införande av värmeledning samt ledningar för gas, vatten och avlopp med tillhörande apparater uti nya seminariebyggnader i Lund torde med dagens gällande priser å materialier och arbetslöner böra beräknas till följande belopp:

För värmeledningsarbetena i:

seminariebyggnaden	kronor	108,000:—
rektorsbostaden	»	14,000:—
trädgårdshuset	»	3,000:—
		<hr/>
	Summa kronor	125,000:—

För in- och utvändiga vatten- och avloppsledningar samt invändiga gasledningar i:

seminariebyggnaden	kronor	80,000:—
rektorsbostaden	»	6,000:—
portvaktbostaden	»	1,500:—
trädgårdshuset	»	2,500:—
avträdesbyggnaden	»	3,000:—
		<hr/>
	Summa kronor	93,000:—

Efter gjorda undersökningar, där så varit möjligt, angående marknadsläget å de för dessa anläggningar till användning kommande materialerna ville Theorell vidare meddela, att i den händelse intet anbud skulle kunna antagas till utförande förrän i mitten av maj 1917, kostnadssummorna med stor sannolikhet skulle hava ökats till de belopp, som nedan angivas:

För värmeledningen i:

seminariebyggnaden	kronor	120,000:—
rektorsbostaden	»	15,000:—
trädgårdshuset	»	4,000:—
		<hr/>
	Summa kronor	139,000:—

För gas-, vatten- och avloppsledningar i:

seminariebyggnaden	kronor	87,000:—
rektorsbostaden.....	»	7,000:—
portvaktbostaden	»	2,000:—
trädgårdshuset	»	3,000:—
avträdesbyggnaden.....	»	4,000:—
		Summa kronor 103,000:—

Departement-
schefen

Såsom förut erinrats, beviljade 1913 års riksdag till uppförande av nya seminariebyggnader i Lund ett belopp av 657,000 kronor. När det sedan på grund av inträffade prisstegringar visade sig omöjligt att för detta belopp få arbetet utfört, beviljade 1916 års riksdag för samma ändamål ett tilläggsanslag å 127,000 kronor. Hela det hittills anslagna beloppet utgör sålunda 784,000 kronor.

De alltjämt fortgående prisstegringarna hava emellertid medfört, att icke heller sistnämnda belopp numera förslår till täckande av kostnaderna för omförmälda bygge. Enligt den av överintendentensämbetet i dess skrivelse den 16 januari 1917 gjorda beräkningen skulle för ändamålet erfordras ytterligare 210,600 kronor, om kostnaden för rektorsbostaden inräknades, i annat fall 144,700 kronor. Senast lämnade uppgifter ådagalägga emellertid, att ej ens dessa tilläggsbelopp äro för ändamålet tillräckliga. Beträffande de egentliga byggnadsarbetena kan visserligen någon kostnadsökning icke ifrågakomma, då bindande avtal rörande utförandet av dessa arbeten redan har träffats, men så har ej kunnat ske i fråga om de arbeten, som avse värmeledning samt vatten-, avlopps- och gasledningar m. m., och i fråga om dylika arbeten har man tills vidare att, ju längre tiden lider, räkna med allt mera stegrade kostnader.

Under sålunda givna förhållanden synas mig starka skäl föreligga att tills vidare låta anstå med uppförande av den ifrågasatta rektorsbostaden. Seminariets rektor blir i sådant fall berättigad att under tiden, i stället för bostad in natura, åtnjuta hyresersättning. Redan för närvarande utgår till honom dylik ersättning till belopp av 1,400 kronor för år, av anledning att den nuvarande rektorsbostaden på grund av seminariets utvidgning med parallellavdelningar apterats till undervisningslokaler.

Om rektorsbostaden sålunda uteslutes ur byggnadsprogrammet, skulle, enligt överintendentensämbetets beräkning i skrivelse den 16 januari 1917, utöver redan beviljade anslag å tillhoppa 784,000 kronor, erfordras ytterligare 144,700 kronor. Därvid har värmeledningen beräknats till en kostnad av 105,500 kronor, samt för gas-, vatten- och avloppsledningar upptagits ett belopp av 82,000 kronor. Enligt den nu av ingenjör Theorell verkställda beräkningen skulle emellertid kostnaden för ifrågavarande vär-

meledningsarbeten kunna antagas uppgå enligt prisen i mars 1917 till 111,000 kronor och enligt de pris, som kunde komma att gälla i mitten av maj 1917, till 124,000 kronor. Vidare ingå i överintendentsämbetets beräkning av den 16 januari 1917 gas-, vatten- och avloppsledningarna med en kostnad av 82,000 kronor; enligt Theorells beräkning kan motsvarande kostnad antagas utgöra i mars 1917 87,000 kronor och i mitten av maj 1917 96,000 kronor. Då nu förevarande anslagsfråga icke torde kunna avgöras så tidigt, att avtal om utförande av ifrågavarande ledningsarbeten kan träffas förrän ungefär i mitten av maj 1917, måste man sålunda räkna med de för denna tidpunkt angivna beloppen; dessa visa, i förhållande till kostnadsberäkningen i överintendentsämbetets skrivelse den 16 januari 1917, en ökning för värmeledningsarbetena av 18,500 kronor och för gas-, vatten- och avloppsledningarna av 14,000 kronor, tillhoppa alltså 32,500 kronor. Läggas härtil ett approximativt belopp av 5,000 kronor för den kostnadsökning, som torde vara att förvänta beträffande elektriska ledningar, kommer summan, 37,500 kronor, att angiva det belopp, varmed det av överintendentsämbetet i dess nyssberörda skrivelse beräknade tilläggsanslaget, 144,700 kronor, bör höjas. Tillhoppa skulle således för slutförande av ifrågavarande byggnadsarbete bära hos riksdagen äskas, utöver redan beviljade 784,000 kronor ett belopp av 182,200 kronor.

För den händelse vid tiden för utförandet av nu omförmälda ledningsarbeten prisläget skulle hava sålunda förändrats, att det beräknade anslagsbeloppet icke behövde helt tagas i anspråk för vad som kan anses vara strängt nödvändigt, bör givetvis, såsom överintendentsämbetet påpekat, uppkommande överskott å anslaget besparas statsverket.

Till förutnämnda statsrådsprotokoll den 13 januari 1917 uttalade dåvarande departementschefen den förmodan, att vissa delar av de för byggnadernas fullbordan erforderliga arbetena icke skulle komma till utförande förrän under år 1919 samt att förty en del av det nödvändiga tilläggsanslaget icke behövde anvisas förrän på 1919 års stat. Enligt vad chefen för överintendentsämbetet i sin ovannämnda promemoria meddelat, skall emellertid seminariebyggnaden enligt kontrakt med entreprenören vara i sin helhet färdig den 1 juli 1918, och avsikten vore, att den skulle kunna tagas i bruk vid höstterminens början samma år. Såväl ur undervisningens synpunkt som ock med hänsyn särskilt till angelägenheten av att undvika ytterligare prisförhöjningar, läser det få anses fördelaktigt, att arbetet kan snarast möjligt slutföras. Jag anser mig därför bära förorda, att hela det anslagsbelopp, som ytterligare erfordras för ifrågavarande ändamål, uppföres redan på 1918 års stat. Utöver de 97,000 kronor, som ännu icke anvisats av de för ifrågavarande byggnadsarbete av 1916 års riksdag beviljade medlen,

torde sålunda böra på 1918 års stat för samma ändamål äskas ett ytterligare belopp av 182,200 kronor.

I statsverkspropositionen till 1917 års riksdag har för omförmälda byggnadsföretag allenast ett anslagsbelopp av 97,000 kronor tagits i beräkning. Medel till täckande av nyssnämnda ytterligare kostnader bliva emellertid tillgängliga, därest de framställningar angående nya inkomster av skattemedel m. m., varom Kungl. Maj:t den 9 mars 1917 på föredragning av dåvarande chefen för finansdepartementet fattat beslut, vinna riksdagens bifall.

Då byggnadsarbetet nu är avsett att drivas med största möjliga skyndsamt, är det möjligt, att en del av de medel, som begäras på 1918 års stat, behöva tagas i anspråk under år 1917. Kungl. Maj:t torde därför böra äga rätt att redan under sistnämnda år låta förskottsvis av tillgängliga medel utanordna erforderlig del av de på 1918 års stat anvisade anslagsbeloppen.

Jag hemställer således, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att

dels av det till uppförande av erforderliga byggnader för folkskoleseminariet i Lund av 1916 års riksdag beviljade tilläggsanslaget å 127,000 kronor anvisa på *extra stat* för år 1918 återstoden, 97,000 kronor;

dels ock, utöver de till uppförande av omförmälda byggnader förut beviljade anslagen å tillhoppa 784,000 kronor, för samma ändamål anvisa på *extra stat* för år 1918 ytterligare ett belopp av 182,200 kronor;

med rätt för Kungl. Maj:t att låta förskottsvis under år 1917 av tillgängliga medel utanordna erforderlig del av de på 1918 års stat anvisade anslagsbeloppen.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Em. G:son Bergman.